

RECOMANEM

Materials i recursos d'interès recomanats per l'ICIP

Projecte

Arts Fanaka

Amb més de 700.000 habitants, el suburbi de Mukuru és un dels més grans de Nairobi (Kènia). Com a d'altres indrets amb una urbanització precària i alts nivells de pobresa, la població de Mukuru ha de fer front a problemes com la falta de sanejament, d'accés a l'educació, la violència domèstica, el crim, el tràfic de drogues i la prostitució.

En aquest context de recursos limitats i manca d'oportunitats, un grup de joves crescuts al barri va impulsar un moviment comunitari per donar suport als infants, joves i altres residents de Mukuru i allunyar-los de la delinqüència i el consum de drogues. Amb aquest propòsit naixia el Projecte d'Arts Fanaka, un programa per ensenyar al jovent del suburbi a realitzar acrobàcies i coreografies que després representen en centres culturals del país i a l'estranger.

El projecte ofereix als nens i joves un entorn pacífic on desenvolupar el seu talent i enfortir la confiança en ells mateixos. L'acrobàcia és una forma d'expressió per als artistes i alhora els fa partícips d'un gran equip on cadascú té un rol actiu i depèn del suport i la motivació dels companys. En aquest espai d'entrenament i aprenentatge els més petits poden trobar un mentor en els més veterans i aquests, al seu torn, adonar-se que poden esdevenir referents positius per a la comunitat.

Projecte

Companyia de teatre Proyecto

43-2

La companyia teatral Proyecto 43-2 és una iniciativa artística nascuda l'any 2011 en el marc de la fi de la violència d'ETA al País Basc. El projecte, dirigit per l'actriu i periodista María San Miguel, sorgeix amb la intenció d'utilitzar el teatre com una eina per a la convivència, el diàleg i la creació de llaços dins de la comunitat. El nom de la companyia no és casual: 43,313° - 2,680° són les coordenades geogràfiques de l'Arbre de Gernika, símbol de les llibertats del poble basc.

El grup treballa des d'un enfocament artístic i pedagògic temes de rellevància social i política amb produccions teatrals, tallers i xerrades. El seu projecte principal és una trilogia sobre el conflicte al País Basc, amb dues obres estrenades i una en fase de producció que s'estrenarà pròximament.

El primer muntatge, titulat Proyecto 43-2, duia a escena la trobada entre una vídua, els seus dos fills i dos amics amb motiu del desè aniversari de l'assassinat del pare en un atemptat d'ETA. Mentre els personatges es reuneixen al voltant de la taula per compartir un sopar, es mostra com la violència de l'organització terrorista va trencar les relacions familiars i com s'aborda el dolor i la reconstrucció de la identitat.

La segona part de la trilogia és La mirada del otro, obra que reproduïx les trobades entre víctimes i victimaris d'ETA en un programa de mediació conegut com a via Nanclares, impulsat a la presó alabesa de Nanclares de la Oca. A través de la translació d'un fet real, el muntatge proposa un procés de reflexió i diàleg sobre el conflicte basc amb la mirada posada en la convivència pacífica i el foment de la cultura de la pau.

Finalment, la trilogia teatral es tanca amb Viaje al fin de la noche, que aborda la relació entre violència, identitat i desarrelament. L'obra és fruit de la investigació duta a terme per la companyia al voltant de les idees d'arrelament, identitat i pàtria defensades per ETA com a justificació de la violència. Pretén mostrar com l'ús de la violència ha incidit en la societat i preguntar-se si la identitat comuna basada en el dolor i el sofriment ha influït en la construcció del procés de pau.

Llibre

***Music and Conflict Transformation. Harmonies and Dissonances in Geopolitics*, Olivier Urbain (ed.)**

Aquesta obra editada per Olivier Urbain, investigador del Toda Institute for Global Peace, tracta sobre el poder de la música en la transformació pacífica i efectiva dels conflictes a partir d'un recull d'articles elaborats per investigadors i músics professionals. El llibre combina la perspectiva teòrica d'acadèmics de renom com Johan Galtung, Cynthia Cohen i Karen Abi-Ezzi, amb les històries en primera persona de músics com Pete Seeger i Yair Dalal per explorar el rol de la música i el seu ús des de la política en la promoció de la pau.

Music and Conflict Transformation es divideix en quatre apartats, el primer dels quals ofereix un marc contextual i posa en relleu les connexions entre la música i la pau. A la segona part s'analitza l'impacte de la música en la societat i l'ús que se'n pot fer en política amb exemples concrets de diversos indrets del món, mentre que el tercer apartat ofereix exemples del poder transformador de la música a les presons i en contextos de resolució de conflictes. Finalment, la darrera part recull les experiències de músics professionals, entrevistes i anècdotes per explicar l'impacte de la música a través d'històries personals.

L'objectiu del llibre és oferir als lectors una aproximació al poder de la música en la transformació de conflictes i presentar els camins que es poden seguir explorant per descobrir el seu potencial en la millora de la convivència sense oblidar les harmonies i les dissonàncies de la geopolítica actual.

Music and Conflict Transformation està disponible en préstec a la Biblioteca de l'ICIP.

Documental

La guerra dibujada

La guerra dibujada (2006) és un documental que plasma l'experiència dels nens i nenes que van viure la Guerra Civil espanyola a partir dels dibuixos que van fer durant aquell període. El film ofereix un nou punt de vista, el dels més petits, per entendre l'horror de la guerra i els seus efectes en la vida diària de la població en territori republicà.

El documental, dirigit per Xavier Cortés i Amanda Gascó, compta amb els testimonis directes dels nens, ara ancians, que van elaborar amb paper i llapis la seva crònica particular del conflicte. La majoria es retroben per primer cop amb les seves obres,

escampades per arxius històrics d'arreu del món i que en molts casos van ser utilitzades per conscienciar més enllà de les fronteres espanyoles de la cruesa de la Guerra Civil i la situació dels infants. A través dels dibuixos realitzats des de la tranquil·litat de les colònies infantils a la costa mediterrània i al sud de França, la pel·lícula presenta com va ser la realitat dels nens i nenes durant la guerra: els bombardejos, les evacuacions i la separació dels pares. A més a més, experts en teràpia de l'art i en infantesa i violència analitzen el contingut de les obres i el seu valor com a instrument per mostrar els sentiments davant de fets traumàtics.

La guerra dibujada ofereix en poc més de 50 minuts de metratge una nova perspectiva per copsar què va suposar la Guerra Civil i observar què passa si es dóna la oportunitat als infants d'explicar allò que han viscut. A banda de ser el primer cas documentat en què l'art s'utilitza com a teràpia de forma massiva i sistemàtica, els dibuixos de la Guerra Civil han esdevingut una font de gran valor documental i de llegat històric.

Recursos

Exposicions de l'ICIP

L'activitat de l'ICIP en matèria de formació i difusió al voltant de temes relacionats amb la construcció i la cultura de pau sovint està vinculada amb diferents formes d'expressió artística. Un dels recursos propis de l'institut per al foment de la pau a través de l'art és l'elaboració de materials expositius propis que es posen a disposició d'entitats i ajuntaments.

Les darreres exposicions creades per l'ICIP són *Món-tanca* (2017), *Living on the Edge* (2015), *#efecteGEZI. El poder transformador de l'art* (2015) i *Paraules descalces. Dones fent pau* (2011).

Recursos

Xabaca, Xarxa internacional contra la censura de les artistes àrabs

La *Xarxa Internacional Xabaca* és una iniciativa nascuda de la col·laboració de Novact, la Fundació Al Fanar i l'associació Jivar per promoure la creació artística de les dones àrabs com a font de transformació social i de defensa dels drets humans. El projecte va veure la llum l'any 2016 per donar resposta a la situació de censura i repressió que pateixen les artistes àrabs, que s'enfronten a una doble opressió pel fet de ser dones i

ser percebudes per les autoritats com una amenaça a les estructures de poder.

Per donar suport a les creadores i visibilitzar el seu paper públic i polític, el projecte s'estructura en dues àrees diferents centrades en el desenvolupament artístic i l'enfortiment de l'activisme per la igualtat de gènere i els drets fonamentals, especialment la llibertat d'expressió. Durant el primer any de la xarxa, aquest objectiu s'ha materialitzat amb l'atorgament de quatre beques a dones artistes del Marroc, Tunísia, el Líban i Palestina. L'objectiu de la beca és, per una banda, potenciar el procés artístic de les premiades, documentar-lo i difondre'n les obres, i per l'altra, enfortir el paper de les artistes com agents de canvi social.

El projecte Xabaca vol donar impuls a la creació d'una xarxa internacional que posi en contacte organitzacions que treballen pels drets humans a Catalunya i als països de les artistes. Les mateixes dones, després de participar en un programa de *capacity-building* inclòs en el projecte, continuaran el procés d'empoderament i activisme des dels respectius països per enfortir els nous nodes de la xarxa.

Recursos

Cartooning for Peace

Un dels valors de les il·lustracions humorístiques que apareixen a la premsa escrita és la seva habilitat de transcendir cultures i simplificar contextos polítics. Aquests elements gràfics han esdevingut una eina capaç de crear diàleg intercultural, ja que han promogut el debat al voltant de temes com la llibertat d'expressió, la pau i la tolerància. Conscients d'aquest valor, l'any 2006 un grup d'humoristes gràfics va fundar a la seu de les Nacions Unides la xarxa internacional Cartooning for Peace, presidida pel dibuixant francès *Plantu* i sota el mecenatge de l'ex-secretari general de l'ONU Kofi Annan. El projecte naixia amb l'objectiu de defensar les llibertats fonamentals i la democràcia enmig d'un context crispat a causa de la publicació el setembre de 2005 d'unes caricatures de Mahoma al diari danès *Jyllands-Posten* que van desembocar en protestes de la comunitat musulmana i actes violents a diferents països.

Cartooning for Peace va adoptar un seguit de compromisos que s'engloben en tres grans eixos: la promoció de les il·lustracions periodístiques com una manera de defensar els drets humans i la llibertat d'expressió; l'ús del valor educatiu de les

vinyetes per denunciar qualsevol forma d'intolerància i conscienciar els joves dels principals problemes socials a través de l'humor, i donar suport i visibilitat als dibuixants d'arreu del món que no poden treballar lliurement.

La xarxa es compon d'una associació principal a París, una fundació a Ginebra i una segona associació a Atlanta. Actualment està formada per més de 160 dibuixants de prop de 60 països i compta amb el suport de nombroses ONG i mitjans de comunicació.

© Generalitat de Catalunya